

Conselleria de Cultura, per ubicar-hi un institut. En tot moment, per tant, s'hi ha adduït un interès de benefici per a les institucions i els barris afectats, però no s'ha tingut en compte les previsible conseqüències assistencials, en unes persones d'avançada edat que han passat anys i anys tancades.

Els nous internaments es deuen, segons el col·lectiu, a una política de fets consumats, que no permetrà una alternativa de planificació d'assistència psiquiàtrica centrada en l'extra-hospitalització i la integració social. Tot això coincideix amb els fins que preveu el pla d'objectius dels centres

de salut mental aprovat recentment per la Diputació, que, també a parer del mateix col·lectiu, consagra el model de macromanícomi —amb els nous internaments— i ratifica una marginació definitiva dels malalts.

En una reunió de psiquiàtrics italians i espanyols a Sevilla, el passat 7 de juny, un ampli grup dels assistents es van manifestar en contra d'aquest nou «macromanícomi», «un centre tancat, que hipotecaria els resultats aconseguits durant tots aquests anys en la línia de la desinstitucionalització i perpetuarà el vell ordre manicomial». □

JULIÁN ESPINOSA, DIRECTOR DEL PSIQUIÀTRIC DE BÉTERA

«Acabar amb Jesús i Misericòrdia, ja»

Julián Espinosa troba opinions favorables entre tots els sectors que a Bétera estan per un tractament psiquiàtric renovador. Amb els trasllats, però, ha estat durament acusat.

J. Castelló

—**Q**uines són les condicions en què viuen els malalts de Jesús?

—Al meu parer, es tracta de l'última relíquia del segle passat. Tret d'un

centre situat a Calatayud, que ja no sé si funciona, on fa molts anys van dur malalts de Saragossa, sense assistència de cap tipus, no sé si en queda un altre de les característiques del de Jesús. En l'any seixanta-set un grup de persones que treballàvem allí vam denunciar les condicions de la gent in-

ternada a través d'un article publicat a *Sábado Gráfico*. Hi hagué un moviment important per fer arribar totes aquelles condicions precàries a l'opinió pública. Personalment, he intentat denunciar sempre tota aquella situació de centre del segle dinou que, em molts casos, es pareix a un camp de concentraació.

Gràcies a aquell moviment vam aconseguir que es construís Bétera. Bétera no és cap model, hi ha qui opina ara que tot açò, el centre, etcètera, tal com es va fer, era una barbaritat. Però ara no podem opinar remun-tant-nos vint anys. Era com es feien les coses aleshores, amb el sentit històric de sempre, de segregar els bojós, de clavar-los en un gueto, on vegem la mar, prenguen el sol, estiguen millor cuidats, però, exactament igual de marginats que en l'anterior centre.

—*Crec que hauríem de concretar les acusacions que han començat a fer-se públiques pel que fa als darrers trasllats entre la Casa de la Misericòrdia i el psiquiàtric de Bétera... La gent que hi arriba ho fa indocumentada, sense un historial mèdic, més de la meitat han patit un internament prolongat injustificat...*

—Jo ho veig d'una manera distinta a com ho veuen aquests companys. Per exemple, ho veig com una operació rescat. Em el sentit que qualsevol que conega la terrible situació d'aquestes persones no pot tolerar

Un trasllat ple d'irregularitats

Col·lectiu de treballadors del Manicomi

Ja ha començat el trasllat de les dones internades en la Casa de la Misericòrdia al manicomi de Bétera, dispost pel director tècnic de Bétera, Dr. Julián Espinosa, segons l'acord de Diputació pel qual es decreta la clausura i el desallotjament de la Casa de la Misericòrdia per haver estat cedit el local a la Conselleria per tal de fer un Institut de BUP.

Divendres 25 de juliol de 1986, amb un avís de cinc hores abans als pavellons respectius per part de la Direcció d'Infermeria i sense previ avís al metge de guàrdia, a les 14.15 h. arribaven al Cos de Guàrdia del manicomi les primeres quatre dones i, al cap de poc, unes altres quatre, en una ambulància procedent de la Casa de la Misericòrdia, sense haver menjat, sense saber on eren (algunes d'elles negaven haver estat informades del trasllat, sinó que se'ls havia dit que anaven al metge i que després en tornarien), amb la mateixa roba que duïen i una petita bossa d'esports que contenia el sabó, la pinta, el camisó, el raspall i la pasta de dents i les calces, coses totes acabades de comprar.

D'aquesta manera n'arriben cada dia unes quantes, trasllat gota a gota, perquè no es diga que és massiu i per

tant inhumà. A nosaltres, tant ens fa que el diputat Bargas, la direcció tècnica, el doctor Espinosa i la direcció d'Infermeria, Maria J. Dasí, vulguen disfressar-ho. Quan s'escaigué, ja vam qüestionar en aquesta revista el fet en si d'aquest trasllat i avui qüestionem el fet i la forma de dur-lo a cap.

A més de la bossa, dia a dia arriben acompanyades d'una història clínica en la qual:

—No consten valoracions actualitzades del seu estat psiquiàtric i en algunes ni tan sols el somàtic. Per exemple, en una d'aquestes històries, consta que fou ingressada el 1945 i la primera anotació mèdica és de 1946, i l'última valoració escassa és de 1971.

—No consta cap indicació relacionada amb contactes familiars, ni de cap tasca orientada a la seua exhospitalització, reinserció social o familiar, ni el seu nivell econòmic, ni DNI. La pobresa de dades personals és notòria, en algunes històries hi ha fulls amb distints noms i cognoms.

—No hi ha informe d'alta hospitalària que en compleixi la història clínica en una epícrisi síntesi de la història per-

«He de comunicar a Diputació totes aquestes irregularitats».

que continuen així ni un dia més. El fet que vinguen ací, amb una infraestructura evidentment moltíssim millor, que està preparada per a això, i sense massificació, perquè algunes de les malaltes internades ho han estat en uns pavellons amb quinze internats, amb un equipament complet de personal i de llits per a cent cinquanta... No crec que això, doncs, siga una massificació i sí que et puc garantir que les condicions de vida d'aquesta gent seran ací molt millors.

—¿I qui es responsabilitza legalment de la situació en què ha viscut fins ara aquesta gent, alguns dels quals porten internats més de cinquanta anys?

—Aquestes persones viuen en la mateixa situació de tots els malalts crònics arreu d'Europa. Per exemple, Suècia, que tenia previst de fer desaparèixer els manicomis enguany, doncs, resulta que no, que, la meitat de la població crònica, encara la tenen internada.

—¿També sense historial, sense les mínimes condicions, indocumentats, sense atencions?

—Els informes dels metges de guàrdia indiquen que algunes d'aquestes persones no duen el dia que van venir a Bétera carnet d'identitat, però sí que en tenen, i ens els faran arribar. El problema són les històries clíniques. Sí que és veritat que hi ha hagut

la denúncia dels metges de guàrdia dels pavellons on han ingressat que una gran part no duia un mínim historial o, si el duien, en els últims anys no hi figura cap anotació. Aleshores, una de dues, o no els passava res o no es tractava d'un cas clínic, i en aquest cas no hi havia cap anotació a fer. Aquest és un problema que, en tot cas, ha arribat al meu coneixement, i jo l'he de comunicar als càrrecs de la Diputació.

—Hi ha una altra cosa. En 1983 s'aprova la Llei de Tutela. Si aquesta gent entra en un nou centre i hi ha una alta i una baixa, cal una autorització judicial, o es pot parlar legalment de segrest...

—Jo no ho entenc així. Ara, per exemple, en el cas de l'incendi del Clínic de València, ens han dut ací uns malalts sense aprovació judicial.

—Però aquesta gent no es quedarà ací definitivament.

—Ni els altres tampoc. Espere que no es quedaran ací sempre. No, vull dir-te que, normalment, en els casos de trasllat, no cal una notificació judicial, perquè s'entén que ja és gent internada. La Llei de Tutela diu dues coses. D'una banda que, per a internar gent en una institució, cal una autorització judicial, i aquests ja eren interns. I, de l'altra, que, quan ix la llei, les persones que ja ho eren han de passar per un control legal que justifique l'internament.

—Control legal que a Bétera sí que

sonal i evolució de cada pacient fins el moment del trasllat, cosa que és imprescindible perquè pugui ser assumida correctament per un altre equip assistencial.

—No consta que s'ha aplicat la llei actual sobre tutelatge, per la qual cosa es pot considerar que han estat i continuen estant en situació de detenció il·legal.

Ja que la iniciativa del trasllat correspon a les institucions i no a les interessades traslladades, cap de les quals no ha expressat el seu desig de ser traslladada i sí, en algun cas, el seu rebuig, es considera el seu «ingrés voluntari» i només podria ser vàlid legalment si portassen l'autorització judicial corresponent. En cap cas no s'ha fet. Així, doncs, l'ingrés en el manicomi de Bétera és il·legal, i fins ara no hi ha notícies que s'haja legalitzat, ja que no es té l'esmentada autorització judicial.

Tal com es constata en les històries i en les converses amb les interessades, l'assistència que han rebut des del primer dia que ingressaren en Jesús i quan després foren traslladades a la Misericòrdia ha estat l'abandó, la desídia i la inèrcia del Dr. López Rosat, director d'ambdues institucions, i els professionals responsables de valorar-les psiquiàtricament i marcar un procés de tractament que duigués a una rehabilitació i a una reinserció social i familiar, la qual cosa hauria evitat internaments de 20, 32 i fins a 52

anys. Cal remarcar que la Diputació a càrrec del senyor Asuncion com a president, senyor Margareto com a vicepresident i el senyor Bargues, diputat delegat del manicomi, coneixedors d'aquesta situació i en complicitat amb ella, n'ha fet cas omís. Amb aquesta actuació ha obviat la seua responsabilitat política sobre el tema.

És per això que és fàcil deduir-ne que mai no han estat considerades ciutadanes i pacients, amb tota una sèrie de drets humans que no els han respectat en absolut.

El futur que els espera no és millor que el passat i, sobretot, quan s'aplique pràcticament el programa aprovat en el ple de la Diputació del dia 30 de juliol del 86, que suposa la formació d'un macromanicomi (800 internats en total, quan es consumen els trasllats) tancat, amb una impossibilitat total de programes de rehabilitació enfocats a una reinserció social i familiar.

Tot i amb això, aquesta situació no ens resulta tan estranya com possiblement a l'opinió pública, ja que en tot l'Estat espanyol hi ha aproximadament 45.000 internats psiquiàtrics en unes condicions de marginació semblants.

Realment podem dir amb claredat que aquests processos de regressió assistencial psiquiàtrica responen a una determinada política, avui del PSOE, on priven les qüestions electorals i l'estalvi econòmic immediat.

s'ha fet, i em sembla que aquest és un dels únics centres del país on s'ha aplicat, però que en el cas de Jesús mai no es va dur a cap.

—Jo he comunicat al Jutjat cada nou ingrés que hem fet ara a Bétera, perquè puguen aplicar la llei. És evident, però, que tot això s'havia d'haver fet abans en els centres de procedència. Aquest procediment de tutela hauria d'haver estat, almenys, iniciat. Però aquí hi ha hagut també el problema de la falta de personal en els jutjats, des d'on s'ha demanat, fins i tot, la creació d'un jutge especial per controlar tota aquesta pila de gent. Perquè el gran problema no és només la Misericòrdia; arreu hi ha gran quantitat d'asils, d'estranyes residències i d'altres institucions on internen la gent i després ningú no sap que se n'ha fet.

—És una història gravíssima.

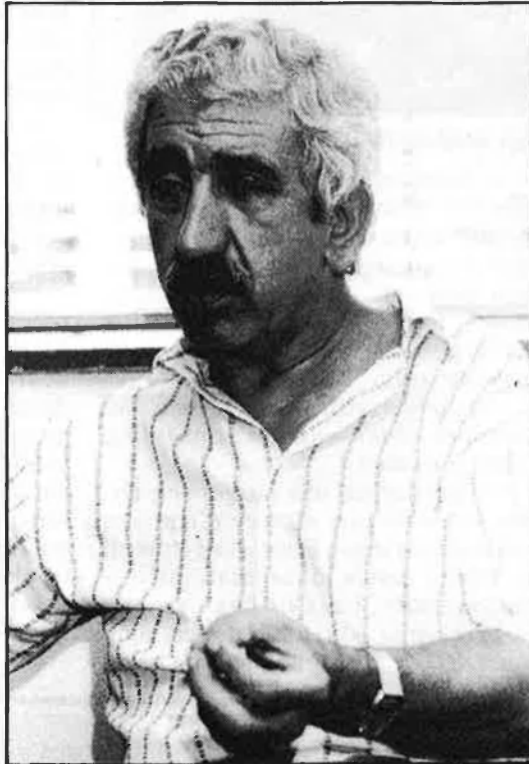
—Però és la història de la psiquiatria. Quan estudies cada cas, veus que en la majoria dels casos són persones solteres o viudes, en la majoria dels casos sense família, que sempre procedeixen dels treballs més baixos de les classes socials més humils. I això és molt significatiu.

—Una altra acusació greu. Denuncien alguns metges d'ací que la comissió que ha estudiat la situació dels malalts de Bétera i Jesús ha anat massa ràpid. Que en el cas d'alguns malalts podien haver-se estalviat el fet de tornar a ser ingressats en un centre psiquiàtric.

—La comissió, com passa amb totes les comissions, ha estudiat tot això, efectivament, amb poc de temps, i ha deixat clar en l'informe que eren unes resolucions provisionals. En aquest sentit, jo crec que tot això és molt discutible. Primer, perquè, com ja t'he comentat abans, una gran majoria de les persones que han arribat ací és gent que necessita uns serveis d'infermeria bàsica, és gent de la tercera edat, en termes generals, que necessita una atenció mèdica, no psiquiàtrica. I en qualsevol cas, aquesta és una atenció que podem prestar-los millor ací. D'altra banda, crec que tot el món ho sap, jo sóc partidari d'acabar amb aquesta situació i, d'una manera progressiva, que tot el món pugui viure en la comunitat, però això costa molts diners i no s'improvisa.

Segon. Aquesta gent està allí, en aquelles condicions, i perquè puguen viure en la comunitat, en un altre lloc, necessiten un temps de rehabilitació. És a dir que, encara que hagués pogut haver-hi alguna persona que, potser, és veritat, hauria pogut eixir de la Misericòrdia directament a un altre lloc, repetesc que no es veurà sotmesa a un mal tan gran si passa abans per ací i la sotmeten a un període de rehabilitació.

—¿I aquestes cinquanta-dues persones que fins ara han entrat a Bétera

«Cal acabar amb el gueto vergonyós que representa Jesús».

no suposaran un element negatiu per a les dues-centes cinquanta que ja hi havia abans, de cara, per exemple, als treballs que es feien per rehabilitar-les?

—Jo, això, ho veig un poc com un discurs segregacionista. Dir que aquestes persones sentiran un gran trauma sí se'ls col·loca al costat de persones més regredides, ¿no? Em fa la impressió que això només perjudicarà el personal que, si abans havien de treballar amb quinze persones, ara ho hauran de fer amb trenta, però jo no hi veig cap altre perjudici. Si fa un any i mig ací teníem més de quatre-cents internats i hem fet tot aquest treball, no sé per què no el podem fer igual ara, si el personal és encara el mateix.

I també ha de quedar clar que les eixides han estat possibles, sobretot, gràcies a l'existència de recursos eco-

nòmics de la Diputació. I vull deixar clares aquestes dues coses. Primer, que sí que hi ha recursos econòmics per anar traient tota aquesta nova gent. I, segon, que sí que hi ha establert un pla pel qual cada comarca té un equip i aquest equip té l'obligació d'assistir les persones d'aquesta comarca i d'evitar la cronificació.

—S'acusa, també, els responsables del trasllat de fer-ho ràpidament perquè Diputació ha cedit els solaris a l'Ajuntament i a la Conselleria de Cultura i han de començar les obres...

—A mi em sembla que la consecució més important que haurà fet la Diputació en aquest segle, i ho dic així, serà acabar amb Jesús. És una vergonya que funcione encara un convent amb més de cinc segles, habilitat com a hospital fa uns cent vint anys. Des del primer dia no estava preparat per a res. I la població d'allí ha estat sempre vergonyosament i inhumanament assistida. El fet que desaparega aquest gueto és fonamental. Una altra cosa és el temps amb què es fa tot el procés, i on no s'ha d'actuar amb pressa.

—Però justament ara es treballa molt ràpidament.

—És que hi ha dos problemes distints. D'una banda, la Misericòrdia, on la Diputació ha fet ja una cessió segons la qual el solar passa a la Conselleria de Cultura, i sembla que hi ha unes prioritats, igualment respectables, perquè és evident la falta de llocs escolars. Però també és cert que la Misericòrdia no és un centre sanitari, allí les malaltes estaven provisionalment, des de fa tres anys, amb unes condicions lamentables, sense infraestructura administrativa ni res.

Sí que hi ha aquesta pressa, però, ¿a què han d'esperar aquestes persones? Sí ací estan millor i hi ha la capacitat de rebre-les, ¿per què han d'esperar, si això no trenca en absolut, per molt que es diga, la línia de l'hospital?

—La gent de Bétera, metges i personal auxiliar, que han presentat aquestes denúncies...

—Jo els conec.

—Segurament. Dic que semblen mostrar una certa preocupació, i més que això, a possibles represàlies des de dalt.

—No ho acabe d'entendre. Per la meua part, és clar que no. Ací hi ha una junta tècnica, on s'ha discutit el problema i s'hi han expressat opinions distintes. I fins ara, i mentre jo estiga de director, no hi ha hagut cap represàlia per expressar una opinió. □